

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТОЧА.

ГОД. I.

ИЗДАС.

ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Неделя, 23. Августа.

Число 16.

1842.

ГРАНИЧАРЪ.*)

Баллада

одъ В. Живковића.

Видите ли онога юнака,
Онъ нит' плаче, нит' се икадъ смѣє;
Срце му є тврђе одъ желѣза,
Лице му є истый каменъ синій.

Мачъ му бртакъ и цѣвь смртоносна
Страхъ душману уливаю лютомъ;
Храбаръ, ерчанъ, горостасанъ, вѣранъ,
Поуздана царска є обрана.

Брици су му танко ѡусукани,
Съ дугомъ косомъ вѣтрови с' играю,
Образи му блѣдиломъ увѣли,
Мутне очи као у мрца стале.

Прѣ пуны десетъ годинаца |
На лицу му ружице цвѣтале,
Изъ очио варнице сѣвале,
Срце му є любавю букило.

Бише једномъ, да є стражаріо
На кордону край тюгъ Дунава,
Па є смѣлый погледъ управio
Тамо доле, где огань тиняше.

Тамо лютая куга є морила
Нештедећа ни старо ни младо,
А у селу майка му живаше,
Стара майка младогъ граничара.

Онъ незнаја, ел' му майка жива,
Ил' є пуста куга уморила;
Гласъ є пуко: „куга є у селу,”
Те војници село обколише.

Тако стая кнакъ на кордону
У поноћи на зеленої стѣни,
Уздишѹи тамо є гледао,
Где станує сиротица майка.

Ал' є майка жива здрава была,
Само што є за єдиницемъ чезла;
Безъ чеда ѿй бы колиба пуста,
За чедомъ є горке сузе лила.

Стара майка о сыну мысляще,
И у дану и у ноћи тамной;
Єдномъ уее палицу у руке
Да разыыта, шта ѿй чедо ради.

И крозъ густу ноћи помрчину
Милила є све ногу предъ ногу,
„Боже!” плачућ прослови старица
„Боже дай, да здрава га застанемъ.”

Тако мати узъ брегъ пенюћи се
Бориласе съ вѣтромъ и уморомъ,
Ладанъ зной ѿй чело поливаše,
Єдва што є јошь дисати могла.

Борећи се съ тежкимъ злопатама
На брегъ стиже: „Тко є”*) — громко чусе —
Страхъ и гроза ноге ѿй узеше,
У несвѣти клецаше кукавна.

„Тко є!” — опеть на ново зачусе,
Ал' старица одзват' се неможе;
Ахъ тай гласъ ѿй познатъ чиняшесе,
Гласъ є було чеда граничара.

И трећій путь загрмише рѣчи:
„Тко є!” — Мрави садъ є подињоше;
И текъ што се одзвати хтѣде,
Пушка пуче — старица умуче! —

„Сгодіо самъ” промумла убица,
И цѣвь свою набияти стаде;
Ал' му срце немирно куцаše,
Страховита нападе га слутня.

Чиняше му с', да проклето тане
У његове прси ударило;
Ал' му мисо као муни проуја:
„Ты си дужность твою изпуню!”

*) „Wer da!”

*) По И. Н. Фогловомъ: Der Cordonist.

На то мѣсецъ изъ облака густы
Свое блѣдо помолю лице ;
„Тко то быа,“ промрмля граничаръ,
„Што се амо доћи усудю !“

Онъ приступи крвавомъ мртвацу,
Чимъ га спази — окамени с' яданъ,
Срѣ предъ нѣмиме пружена лежаше
Сва у крви огрезла му майка.

Одъ тогъ доба нит' се смѣя више,
Нит' в сузу клету одроніо,
Срѣте стврдну кано и желѣзо,
Ликъ му поста као каменъ синій.

Одъ тогъ доба образи увѣли,
Бистрогъ ока погледъ потамніо,
Срѣ данъ и ноћ умрла му майка
Грѣшной души недаде покоя ! —

У Вршцу, Јулија 1842.

РѢЧЬ У СВОЄ ДОБА.

IV.

Славени
съ нѣмачкогъ одъ Лава грофа Туна.

Између двѣ стотине миліона людій, кои у Еуропи живе, има седамдесетъ и осамъ миліона Славена. Славенске народе юшь слабо свѣтъ познае. Они юшь ни ступили нису на позориште исторіе. Велика громила Славена досадъ е осталой Еуропи готово туђа била. Ныова сѣдишта ученомъ свѣту мањь су позната, него многе области други частіј свѣта, иста трговина юшь е тежко путь къ ныма нашла. Какогодъ што они участвовали нису при станю и гибаню еуропейске дружине, тако е и ова о ныма слабо се бринула. Особита е била досадъ задаћа южноисточны славенски племена, оны народа, кои око прногъ мора къ сѣверу и западу свой далекій станъ положише, да часъ сами, часъ у дружству са међу ныма, или покрай ны живећима Власима и Мађарима, Еуропу противъ опустошаваоћегъ бѣснила Татара и Османа бране. Сусѣдство овы Славене е крозъ вѣкове, кое су германски и романски народи, одъ ныи заштићени, на душевно свое изображенѣ обратили, у непрестаномъ воєваню придржавало. Ово е ныи присиљавало,

да су све сile свое на заштиту властитогъ быћа (Existens) обраћавали. И збогъ тога немогоше ни јданъ коракъ на путу душевногъ развића учинити, шта више то је и натрагъ стѣснило. Садъ є разбіена сила душмана. Уморни побѣдитељи дубокіј санъ бораве, небоји се опасности уступања. Ние дакле юшь то време далеко, кадъ ће се они къ новомъ, душевномъ животу пробудити. Дижесе међу Славенима осећање народногъ позвања: да човечству служе, и ињево развијање подпомогну. Онай, кои народима управља, нека благослови и оживотвори ово свето осећање, да појдина племена сile свое на таште земальске намѣре више нетрошне, него да съ мирнимъ и спокойнимъ чувствованїмъ на славу своебштвја славенскогъ имена къ извршиваню свега онога теже, што човечество одъ Славена изискивати право има. Но да бы се то постигло, морају Славени прїе душевне добыти напегъ времена себи присвоити. Како бо појдинаръ човекъ никакдъ до тога небы доћи могао, да што важно учини, кадъ небы изображеностъ свою одъ други добыто био, него бы свагда изъ нова оно, што є одъ давна већь изнађено, истраживати морао: тако исто одъ никаквогъ народа неможесе ништа очекивати прїе, него се на то не склони, да се одъ оны учи, кои су га на полю просвѣте претекли и преуҳитрили. Све оно, што су велики свју народи духови досадъ посвршивали, мора онъ као езгру сѣмена у себе примити, да бы се новомъ силомъ пробуђеногъ народногъ осећања као на каквог првог пута засѣяног ниви указала богата жетва. Тако само и славенскій народни елеменъ развијање човечијег рода може подпомоћи. Тако само и Славени, къ душевног радиности побуђени, могу доћи на ону точку, съ кое ће савъ свѣтъ прегледати.

О СЛАВЕНСКОМЪ ЦРКВЕНОМЪ ЄЗИКУ.

Познатый славенскій езикоиспытатель професоръ Прейзъ, кои є прошавше године

по южнославенскимъ земляма путовао, у донесу єдномъ на Министра просвѣштенія у Руской говори о славенскомъ црквеномъ єзику. Нѣгова разсмотренія заслужую своеобщту позориность. Мы слѣдуюће, као найзанимивie, нашимъ читательима саобщтавамо.

Рѣдке судбе, говори списатель, кое є цркено - славенскій єзикъ у течаю толики вѣкова изкусію, нису ни найманѣ, као што бы требало, освѣтлѣне, а нестална и одъ части сасвимъ нескладна понятія, ову смѣсу (*Chaos*) юшь већма су увеличала. Истина богъ поглавито обстоятельство допришело є, да живућа славенска нарѣчія съ єзикословномъ точноску изслѣдивана была нису, а неизванѣ народногъ єзика, као и презиранѣ пучкогъ говора породило є мићніе, да су они єзици, кои одъ списателя опредѣлѣни нису, у усты народа наглој пропасти изложени. На мићніе то осниваюћи се, многи потврђиваху, да садашњији србски єзикъ вишта друго ніe, него само испорченъ црквено - славенскій, и да є одъ нѣга мало по мало у течаю времена по усты простогъ народа читава проша учинѣна. Съ тимъ пріе та заключка учинѣна є, што већина учены изпытателя, именито првашни рукописе, као што бы требало, разматрали нису, ил' разматрати нису могли. Зато слободно решти можемо, да нитко пре године 1820 значаине знакове црквено - славенскогъ єзика познавао, и право понятіе одношенія нѣговогъ къ садашњимъ нарѣчіјама имао ніe. Одкрића, коя су године 1820 у Руской учинїна, безъ сваке сумнѣј епоху праве у общтемъ славенскомъ єзикознаню, и истый Добровскій се кає, што є писменицу славенску превећь рано штампати дао.

Изпытыванія, о коима є овде говорѣ, органично единство найстарієгъ рукописногъ єзика ясно су разсвѣтила. Изнаће се, да овай єзикъ изъ громиле нѣке састаяше. Съ тимъ сва прибављенія учены книжевника, сви утоци мѣстны нарѣчіја изиђоше на свѣтло тако, да є ныи и самъ неуче-

ный познати мogaо. Али ово органично единство показуєсе текъ у найстаріемъ споменицима црквено - славенскогъ єзика у цѣлой своји обилности. Као єзикъ цркве и книжевника прелазio є одъ єдногъ славенскогъ народа къ другомъ, и на овомъ путу мораде много коєшта попримати, што є нѣговомъ првопочетномъ организму страно было. Но у исто доба поостављао є онъ свуда трагове, и то гдигди подубоке, неизбришуће. Јошь и онде, гдѣ се є текъ кратко време бавио, примѣчава се нѣговъ утокъ. Тако и пр. у старомъ ческомъ преводу св. писма, и у другимъ споменицима гдѣшто се само изъ црквено - славенскогъ изяснити дае.

У рускій книжеванъ єзикъ много є одъ овогъ последићегъ увуклосе; али и обратно црквено - славенскій нѣшто є утокомъ рускогъ промѣнији. Но ипакъ кодъ толики и. пр. знамениты стары србски рукописа ни у єдномъ се иеналази найстаріја ставностъ (*Bestand*) црковно - славенскогъ єзика тако вѣрно преложена, као и. пр. у Еванђелију Остромировомъ, акопремъ є исто, као и многа подобна, више или мавѣ точанъ преписъ у Бугарской вальда и садъ юшь налазећегъ се подлинника. У овомъ случаю одъ найвеће потребе є решити пытанѣ: у каквомъ одношенію стое доцнii бугарски рукописи къ црквено - славенскомъ єзiku у ныївой найстарій слици? Штета само, што чисто бугарски рукописи досадъ съ точноску, коју заслужую, разгледали нису. Но тому ніe чудитисе, јеръ су они одъ части са србскимъ рукописима помешани, а и пема ђи башь тако много.

Списатель далѣ говори о нѣкимъ промѣнама, кое є книжевни єзикъ цркве течасмъ времена претрпio, и заключава съ рѣчма: „Изъ овогъ краткогъ прегледа видити є, како се у стару ставностъ єзика нови елементи увукоше, како є старо съ новымъ се борило, и како у слѣдству овогъ два елемента, и тако рекавши два нарѣчіја (єдно покрай другогъ) произиђоше. Вѣкови

су протекли, докъ се ове неравности углавише, и докъ народъ, кои є старо градиво задржао био, исто по новомъ елементу не преобрази. На тай начинъ доиста є новъ езикъ се породио. Онь є послѣдица замршены одношенија, силовиты превраћая, кои обычно народъ ил' подижу ил' къ паденю воде. Последня судба є Бугаре постигла. Исторично - критично изтраживанѣ ныногъ старогъ и новогъ езика, иѣгове многостручне судбе у домовини и изванъ ове, спада у найтруднѣ, ал' и у найзанимивѣ задатке славенски филолога и историка.“

О Д Г О В О Р Ъ

Праволюбу (С. Д — њ)

(о дъ

Светића.

(коначъ)

Кадъ већъ овако ствари стое, да видимо садъ, шта ови безименни Србљи западне цркве траже, и шта могу по обстоятелствама наћи. Они тражећи име себи, узеше име Иллирско, оно, кое само Срблјима источне цркве, као народу, давно припада одь стране Двора Аустрийскага. Тако кадъ понуде Срблѣ источне цркве тимъ именомъ, а ови веле: Та то є наше и тако, и мы и незнамо, да Дворъ Аустрийскій дающи права Иллирскому народу, друге подъ тимъ именомъ разумѣва, него нась Срблѣ источне цркве. А кадъ понуде Хрвате, а ови веле: Богъ съ вами, нисмо мы Иллирци него Хрвати, као што смо свагда били, и подъ коимъ именомъ ове землѣ освојисмо, и Кралѣвиу Хрватску држимо и права своєземальска (*municipalia*) уживамо. А кадъ свою рођену браћу попуде, т. є. езыкомъ Срблѣ западне цркве, а ови зајдно са своимъ свештенствомъ у гласъ вичу: Та што намъ назећете име Србля источне цркве, кадъ смо мы Кршћани. И тако кудъ се годъ окрену, нигди имъ се гласа непрѣима. Ели дакле то разумио, и може ли се разумно мыслити, да є могуће при овима об-

стоятелствама, такову намѣру у дѣйство привести. О вы безименни Иллиромани, кои сте на три ватре тимъ начиномъ изгорели са вашимъ именомъ Иллирскимъ! Прођите се за Бога тай фантазія, и будите Србљи, кои и єсте езыкомъ и породомъ Србљи, као и мы, были источне были западне цркве; а вы, кои сте породомъ Хрвати, будите Хрвати као што и єсте. Тако само може овладати любовь, тако се слога међу нась удворити, ако єданъ другого на миру оставимо, да свакій буде оно што є, да Србинъ буде Србинъ, а Хрватъ Хрватъ, и езикъ Србскій Србскій, а Хрватскій Хрватскій. Само при спомену Србскага и Хрватскага рода и имена Србину и Хрвату крвь у жилама ври и лице се жари свагди и свагда, па и предъ непріятелѣмъ отечества свога. А за мртво има Иллирско нема ни живота нити духа ни чувства. — Шта бы сами данашни Иллиромани рекли, кадъ бы се на єданпуть Србљи махомеданскага закона у Босни пробудили, и пробудивши се опазили, да су се у дуговременномъ сну свога рођенога имена лишили, и да безъ имена, као тиква безъ корена стое, па бы се доватили имена Раца, коимъ Мађари опеть Срблѣ источне цркве називаше, и зактевали бы, да сви и Србљи источне, и Србљи западне цркве, и сами Хрвати то име Раца прѣиме, проповѣдаюћи, да они то Бога ради, любови и слоге братинске и обште среће ради одь ныи зактеваю и желе. Не бы ли се сви грохотомъ насмѣяли, и — *risum teneatis amici* — повикали? —

Поводомъ овимъ немогу пропустити, да непримѣтимъ, да колико већма уважавамо редке способности и велике труде Г. Шзфарика, съ толико већомъ смо неугодностю читали на мапии иѣговой узъ „Слованскій Народописъ“ изданой (1842) ово географическо име Иллирско на породно или племенно име „Иллирове“ преображенено, и томе и Срблѣ и Хрвате и Корутанце подчинѣне, кое намъ є съ тимъ чуднѣ было,

што се то са досадашњимъ мыслима Г. Шафарика слабо слаже, а и у самомъ томъ дѣлу є онъ како у описанію карактеристически знакова језика разлику знатну показао, и у прилогу є ова три народа, као што јесу, на стр. 148. под. 5. б. 7. оддѣлѣно, а не подчинѣно назначио, и само є кодъ Срба додао „Србове или Иллирове,” а Хрвате и Корутанце за себе ставио; кое є исто и при „прегледу Словански нарѣчја“ учињио, ставивши подъ VI. VII. VIII. Србско, Хрватско и Корутанско свако за себе оддѣлѣно, нити једно другоме, нити Илирскоме подчинѣно. Како се то дакле са маппомъ, како ли се самъ сачинитель са собомъ слаже? —

Прегледъ британске трговине одъ године 1831 — 1840.

(конацъ изъ бр. 14.)

Довде смо по десетогодишњемъ прегледу навели, како се енглезки производи, у повицу оцѣнији, умножаваху. Но одъ користи ће быти, ако то и по мѣри робе промотримо. По овимъ ће се заръ система рукодѣлія енглезкогъ до ићке извѣстне точке развидити, и рѣшити моћи, да л' су опасности, коима Енглезка крозъ то као да є подложена, основане, и хоће ли те скоро наступити; такођеръ и узнатисе може, едвали є истина, да є Енглезка већь на умору, што за робу свою, коју производи, продае ненаходи. Што се множине робе тиче, једва ћемо једну или двѣ струке одъ вредности наћи, кое се у овомъ десетогодишњемъ прегледу находиле небы, изузимајући пожеве и челичну робу, такођеръ и вунену, која на годину 115 мил. франка доноси. Напротивъ тога много є знаменитије, што су се остале струке подигле у односу множине одъ изнешене робе, него у односу умножења ићне цѣне. Стаклени еспапи одъ 92.000 центија г. 1831 на 170.000 г. 1840 умножили су се; олово одъ 68.000 центија на 130.000; бакарна и бронзирана роба одъ 92.000 на 155.000 центија; гвожђе и челикъ одъ 1,200.

000 па 3,700.00 центиј; лонци одъ 37 мил. комадај на 50% мил.; кожа се двоиномъ умножила, такођеръ и усаламурена роба, и ужарски послови; сапунъ и подобна роба троиномъ є умножиласе; справа (Maschinen) петъ пута є више извезено, него прве. Извозъ ланеногъ и кудельногъ ткаџива прилично є истина умножио; одъ 63 мил. метра *) повысио є 1841 на 81 мил. метра: али ланене преће, коя 1831 ніе изношена, 1840 год. извезено є 8,033.000 килограма, одъ чега $\frac{3}{4}$ у Французку отишло є. Садъ да дођемо на памучну робу. Ова, по цѣни судећи, половину читавогъ енглезкогъ извоза сачинија. Енглезка є разаслала г. 1831 на све стране свѣта 28,992.000 килограма памука, г. 1840 пакъ 57,680.000 килограма, дакле два пута више. Што се памучногъ ткаџива тиче, кое є одъ много знаменитије цѣне, г. 1831 продала є Енглезка 380 мил. метра, а г. 1840 720 мил. метра, т. є. дужину, коя 18 пута нашу читаву земљу обухватити може; јеръ найвећа окружность нашегъ земљокруга износи 40 милиона метра. Може ли се садъ вѣровати, као што су ићки мыслили и рекли, да Енглезка на оной точки стои, съ кое ће се претеранѣмъ рукодѣлія и трговине, што є срећу ићију проузроковало, стропоштати? Ово заключење видисе одвећь дрзко, и предстојећа дѣла каштигую га лажи. Безъ сумић є британскомъ колосу суђено, да пропадне, као и свако дѣло човечје; безъ сумић бы страдања радеће класе страшну смутњу проузроковати могла онда, кадъ небы брижљивость енглезки политика свагда на опрезу била. Али у обште никаквогъ дружства нема, кое опасности имало небы; никакве државе, која саставне частице за передъ у себи заключавала небы, кое бы свагда готове биле прорети, кадъ бы годъ судба земље неспособнимъ и бездѣлнимъ рукама поврена била. Одъ једно по вѣка мода є постала, у Енглезкој државију пропасть

*) Једанъ метрумъ є 3 стопе.

(Staatsbankerott) предсказывати, а она на- противъ своимъ богатствомъ тако се поди- же, да съ малымъ трудомъ дугъ ноши, подъ коимъ є чинилосе да ѡе пропасти. Садъ се опетъ предсказує, да ѡе Енглезка съ раз- простиранїмъ свое рукодѣлне системе про- пасти. Допуститисе мора, да посао за иѣна рукодѣлія (изузимаюћи кратка мимопрола- зећа запиняња) неоскудѣва, по извана све више и више притиче. Предстоећи броеви исто свѣдоche. Што є Енглезка богатія, и у умѣтностима радиности савршенија, съ тимъ више ѹой остали народи прилику къ послу даю. На свакомъ краю свѣта чини она на- селенія, коя — ма се и отргла, као савезне државе американске — ипакъ за домовину найкористнију и найзнатоменитију муштерију сачиняваю. На послѣдакъ Енглезка є поду- зела, 500 милиона людма, кои у источ- ной Индіи и Кини живе, трошенї Евро- пейске робе и силомъ омилити. Ако при томъ свое подиашанї развје, и својо намѣру, као што є надатисе, докучи; ако монополь овы пошиљяња, као што настои, задобије: то иѣнимъ фабрикама на продаи неће оскудѣвати. Онда ѡе иѣна рукодѣлна система, о којој сада говоре, да є наивышай врхъ достигла, и у грдномъ се степену развила, оно, што намъ се садъ чудно чини, текъ до по вѣка, као првый развитакъ пред- ставити. Што мы ту говорисмо истинабогъ ије известность, али є више него могућ- ность: вѣроятность є. Много є неизвестнисе, и дрзовитиј предсказиват' хтѣти, да ѡе се скоро срушити оно горостасно подигнуто зданіе.

(A.Z.)

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Не буди страстанъ.

То є знакъ наивеће величости душе. Найяча владательства моћь састои у томъ, кадъ тко са собомъ и своимъ страста управляти уме; то є торжество и слава слободне волѣ. Ако ли кадъ страсти душомъ нашомъ и овладају, текъ у дѣла наша вте-

чена некъ не буде, а особито, кадъ су ова одъ какве важности. Чрезъ то ћемо се одъ многе печали и скрби заштедити, и отлично почитанї прибавити.

Проницательность и бодрость, кадъ су у човеку саединїне, чине чове- ка великимъ.

Ова два свойства чине човека бессмрт- нымъ. Безъ проницателства неможе ни једанъ човекъ быти великій мужъ; чрезъ проница- телство съ бодросѹ саединїно може онь све учинити; ово су, тако рећи, очи и руке човека. Невѣжа є човекъ правый помраченъ светъ.

Д О П И С Ђ.

Вршацъ 3 Авг. 1842.

Јуче є нашъ преосвященијшій Г. Епископъ Јосифъ Рајачичъ божествену Лутургију у вели- кой церкви служио, и годишній парастостъ за упо- коеніе душе лане умершега Г. Архиепископа и Ми- трополита Стефана Станковича у присуству овдаш- ића благочестивога Народа держао. Данасъ рано истаги Гдинъ Епископъ, почемъ є онъ овде сва нуж- дна за сабирањи милостињи за изгорѣле Лугошке Храмове Божје училијо, отпутовао є у Лугошъ, гдј ѡе по обычной својој ревности сва потребна за обновленіе оны, садъ у жалосномъ стању находењи се Храмова уредити, и у дѣјствије поставити. Нека Славијашній благослови Нѣгово предпрјатије. —

На ободрење несретни и духомъ може быти клонувши Христијана Лугошкога, а на угледъ другимъ благодушнимъ јединоћији нашимъ спѣшимо яви- ти, да є юче текъ у малоочисленој нашей скупшти- ни, за манѣ отъ полъ часа, како є позивъ нашега Архиастыра прочитанъ био, 140 фор. 30 кр. среб. на цркве Лугошке пало, и одма готово положено, кое є Г. Епископъ браћи нашей Лугошаномъ са собомъ отнесао. Како су Христијани овдаши къ Бла- годестију своме сердечно привережени, и у томъ при- мѣру свога Архиастыра радо слѣдују, и љу се пре- варити, ако напредъ кажемъ, да ѡе у Вершцу ба- ремъ юшъ трипуть толико на тай богоугоднији ко- нацъ ове јесени сакупљено быти. Што Вершацъ мо- же, могу заиста и друга наша благочестива Обще- ства, на коя, као и на Г.Г. наше Епископе и Зе- млеродце, како Г. Епископъ нашъ, тако и жало- стна браћа наша у Лугошу велику надежду полажу. Вась пакъ почитајући г. Учредниче нашега милогъ Скоротече умилно умолявамо, да и Вы у томъ благомъ дѣлу содѣйствуете, и на огнемъ поражене

храмове Логошке доброхотне приноске сабирате, и послана Вамъ назначенія читателѣмъ вашымъ пріобщавате; *) не были общомъ слогомъ и ревности, баремъ онай велелѣпный храмъ Божій, кои є дика цѣлоба Баната быо, опетъ онако красанъ изъ пепела свога устао, и као Фінікъ процвѣтао.—

——*

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Србскій Лѣтописъ за год. 1842. Часть втора. Учредникъ Йоанинъ Субботић С. С. Н. и Филос. и Св. Права Докторъ, закл., Кралѣв. Уиг. Адвокатъ, Сл. Факультета философ. при Универс. Пешт. Членъ коллежный, Свевысочайше дарованымъ правомъ Матице Сербске. (Година XVI. књига 57.) У Будиму писмены крал. Свеучилишта Пештанскогъ. 8. стр. 153.

У овой части Лѣтописа, кадъ изуземно иѣко-лико пѣсама, сами су преводи. Ишакъ задовольни смо и съ тимъ. I. Основи звукови и писмена, — на свомъ є мѣсту. II. Изводъ изъ тѣла Права Хунгарскогъ (учинio Др. Ј. Субботић) латински и србски. Г. Субботић у преводу текста задржао є свуда аустриско и мађарско дипломатично наименование Србаля; на страни 38 преводеши Bissene — Биссене — додао є у загради Бошияке. Велику бы роду услугу учинio, кадъ бы доказао како и одкудъ су Биссене то, што и Бошияци? — У овомъ изводу изъ тѣла права унгарскогъ данасъ особиту позорность Србаля заслужує Улад. П. Д. Ј. чл. 45. §. 2. одъ год. 1495. (Лѣт. стр. 46) и Франц. Ј. Д. Ј. г. 1792 чл. 10. (Лѣт. стр. 68). — III. Стихотворенія и т. д. IV. О Русскомъ књижевномъ єзыку оть Н. Надеждина. Преведено съ иѣмачкогъ изъ Wiener Jahrbücher für die Literatur. V. Архиепископи и Бугарски. Добро бы было, да є неименований г. саобщитель кодъ свакогъ имени и кратку биографију приключио, а и критично доказао, кои су одъ наведены 24 Архиепископа были рођени Бугари, кои ли Грци. То бы стварь савршеномъ учинило. — VI. Књижество Србско. На свомъ бы заръ мѣсту было, да се свако књижевно дѣло србско у Лѣтопису строгой критики подвргне? — VII. Смѣсице. Заслужує да се напомене рецензія славенске гра-

матике г. П.... — Некъ намъ є допуштено юшь примѣтити, да є Лѣтописъ, покрай доста знамениты дарова, кое добродушный народъ нашъ издавательки иѣговой — Матици Србской — на жертву принаша, за 40 кр. у сребру скупъ! Матица ческа своимъ основательима Часописъ ческога музеума поклана, а за остale цѣна є на читаву годину (преко године четири свезке изаѣу) 2 фр. ср. Списатели, кои Часописъ помажу, добываю єданъ екземпляръ и слѣдуюю къ тому награду: 1) за оригиналный прозаичный и поетичный саставакъ одъ єдногъ штампаногъ табака осамъ форинтій сребра; 2) за прозаичный и поетичный преводъ, за изписке и изводе изъ стары рукописа, и стары печатаны книга одъ єдногъ штампаногъ табака четири форинта у сребру и т. д. — Новозаведена у Загребу Матица илирска сва мана дѣла, која она издавала буде, своимъ основательима даваће бадава, већа шакъ у полакъ цѣне. — Небы ли наша Матица свой Лѣтописъ єфтиније баремъ продавати могла? —

б) Руске.

Ако се пресуди єдногъ Петрбуржкогъ журналисте вѣровати смѣ, то подъ именомъ „Зенеида Н“ позната госпожа Елена Андреевна Ханъ, рођена Вадаевъ, збогъ свои изврѣти и рѣчти дѣла заузима прво мѣсто међу рускимъ прозаицима. „Зенеида є“ пише рецензентъ „у нашей литературы Жоржъ Санъ — шта више, она юшь и на вышемъ ступиу стои. У свомъ таленту изнашаша (Erfindungstalent), у вѣштини, снажну занимивость побудити и придобити, обадвѣ су списательке єданаке; обадвѣ любе горко подсмѣванѣ и речито узхићенї дубокогъ чувства — но Рускиня превазилази Французкиню у нравствености и чистоти, юшь више у огледу онога, што найвышу естетичну дражесть литературногъ производа сачинjava — т. е. у штилу. И заиста слободно рећи можемо, да Жоржъ Санъ никаквогъ штила нема, ни лѣпогъ ни рѣавогъ, а Зенеида напротивъ у томъ показує особиту умѣтность, ако красоту иѣногъ штила, овога савршено равномѣрнѣ, сlijну хармоничну бою више нагону прирођеногъ дара, него умѣтной науци приписати неусхѣмо. Чинисе као да златно перо у дугине бое умаче. Она има правый пѣсничный духъ, акоопремъ се у прози изражава. Нѣна проза представља иѣку савршеност и красоту, коју и наистремљенији пѣсници само редко достижу. Тако и пр. проза Пушкинова съ иѣговымъ стиховима сравнити се неможе: јеръ онъ како областъ пѣсничства остави, изгуби изразъ и бою, и мы у мѣсто тога недобыто иишта, него умѣтну, голу простоту. Тако є и съ Куколникомъ; но мы одъ иѣга юшь много очекивајмо, јеръ не давно є онъ као прозаикъ путемъ по-

*) Експедиција наши листова већ є єданъ позивъ тога ради учинила. Садъ шакъ и мы вторично позивамо и молимо све пріятѣ човечества, да се сѣте оне пословице: „незнамо шта данъ, шта ли ноћи носи,“ те да благодѣтелну помоћи руку онесрећенимъ єдно-вѣрцима нашимъ пруже. Сви принесци быће у Скоротечи обнародованы.

шао, на коемъ, по иѣговой „Евелии о дѣ Варолѣ“ судеї, онъ обѣка, да ће быти нашъ Валтеръ Шкотъ! (Magazin für die Literatur des Auslandes)

в) Ческе.

Wpád Mongolů do Morawy. Se starší historií mongolů, jich powahopisem a popsáním hostyna. W dobu šestistyleté památky osvobození Morawy od Mongolů wydal A. W. Šembera, Professor reči a literatury české na morawskostawowské akademii w Holomouci. Se třemi obrazy. W Holomouci. Tisk a papír Aloisia Škarnicla. 1841. 8. IV. str. 102.

Давниня є желя свюю, да люто нападеніе барбарски Монгола на Мораву, кое се год. 1241 збыло, какакъ вредный списатель особито садъ опише, кадъ се година 600 тому навршила. Зато предлежечку книжицу тимъ више съ добродошліцомъ поздравлямо, што є жель той савршено одговорида. Речи можемо, да є г. Шембери описаніе овогъ знаменитогъ дагаїа добро изъ пера изпало. Безиристрастъ као обозривъ позорствователь, разсуданъ и извѣстанъ као изслѣдователь, као повѣствователь простъ, живъ, гдѣ треба — ватренъ, али свагди истинитъ према пріятелю и према душману, — тако представля онъ како тужиу повѣсть монголскогъ тиранства, тако и криву битку на Хостино кодъ Холомуца, кою мы кривомъ, али и величествомъ зоромъ европейске слободе называемо.

г) Польске.

Луціянъ Сіеменскій огласио є у Познаню свое „народне пѣсме.“ Права книга садржи пѣсме изъ Бретаня; друга ће садржавати скандинавске, а остale шпаньске и србске. Онъ жели Полякъ съ душевными производима други народа упомнати, своя дѣла съ тима сравнити и тако польско пѣничство на путь чистогъ наравиогъ осећания извести.

Кражевски обнародовао є свою подъ насломъ „Mindowе“ сачинѣну пѣсму. Ова намъ представи II часть иѣгове Митологіе. Починѣ се съ Витолорудомъ, а свршує съ Витолдомъ.

Гликсбергъ обявљоје, да му є изъ Петробуржке книжинице посланъ еданъ рукописъ, остатакъ достопаметностій Ивана Христостома Пазека.

(Ogedownnik)

ДОМАЋЕ ВЪСТИ.

Пешта 20 т. м. Данасъ у држаномъ засѣданію овдаши србске общтине читано є писмо Нѣг. Высокопреосв. Г. Јосифа Рајачића, Епископа Вршачкогъ, у комъ овай за стадо свое душу положућији Архиластиръ, по својој у многимъ приликама показаној отеческој ревности овдашио общтину поизва, да жертву коју на обновлѣніе изгорѣле Лугошке православие цркве; и на помоћь овдашии безъ куће и кућишта заосталы страдалика допринесе. Томъ приликомъ у истомъ засѣданію присутствујои

членови, читанымъ писмомъ до суза побуђени, изъ примѣриогъ велигодушія свогъ између себе скучили су 68 фр. сребра; притомъ юшъ и заключеніе ученили, да се одъ свио овдашни православни житељи милостинија проси.

Пешта. Прошасте неделѣ паробродъ Ег ѡс толико є еспана одъ доле донео, да є дружтво паробродетга за довољъ истога добило 25.000 фр. ср.

Писма изъ Беча одъ 19 т. м. доносе намъ ту жалостиу вѣсть, да є на бечко-ћурскомъ гвозденомъ пути кодъ Бадена, кадъ су кола стояла, машина пукла, и својомъ снагомъ сва около стоећа зданія разрушила, и петъ людіј, који су се на близу десили, тако разкидала и разбацила, да су јимъ после частице тѣла на више стотина коряклай одалѣне налазили. Срећа, што се то нѣ за једанъ сатъ доцне догодило, кадъ бы и путинци на колы были, те бы више несрећника ужаснији гробъ нашли!

Изъ Новограда являю намъ, да є 16 т. м. тамо држанъ изборъ депутита народногъ за Соборъ, и за таковога избранъ є Благородный Г. Сенаторъ Јоанихъ Хаджићъ.

Ц. кр. Комисаръ за нашъ народный Соборъ државе свой свечаный спроводъ 31 Авг. изъ Новограда у Карловице, гдѣ му є квартиръ веће нарећенъ и украшенъ. Свуда се ради за народе депутатите.

Цѣна ране у Пешти 21. Авг. Грошић. 6. вр.

	наиболѣ	средаѣ	лоше
Пшеница	180	165	155
Нааполица	130	125	120
Ражъ	100	95	90
Счамъ	80	75	73
Зобъ	64	60	55
Проя	155	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	126	120	—
Св. меса єдна фунт.			

Станѣ Дунава.

20. Авг. 4' 3" 3" — 21. Авг. 4' 3" 6" — 22. Авг.

4' 3" 6" — (надъ 0.)

П О П Р А В К А .

Покрай свега настојава нашегъ, кое у преписиванию, кое у коректури иѣколико погрѣшка є и у 15 броју овогъ листова увуклосе, што молимъ овако поправити: стр. 85 редъ I вреста одоздо 8 провинција-провинцији; стр. 86 р. II вр. 10 гребало-требало, вресте 28, 29 и 30 овако написати вали: „Обрист-Лайтантъ и управитель бацатско-иллсрскогъ пограничногъ баталиона, Стеф. Ракићевић одъ Топлице постао є Обрштаръ, а Мајоръ Георгіј Беллеръ Обрист-Лайтантъ и управитель шайкашкогъ баталиона,“ р. II вреста 14 Михаловића-Михаловски, вр. 23 Пакаши-Пакаси, вр. 24 после генерал-мајоръ юшъ додати треба: „Бауманъ, а надъ ћѣлымъ станомъ быће командантъ Фелдмаршалъ.“ и т. д. У.

Листъ овай излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недељи, Четврткомъ на по табака съ образовомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полгодишњомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скорочече, находећој се при учредничству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) №г. 349.